

# 110 години от рождението на Дечко Узунов

Във връзка със 110-годишнината от рождението на големия български художник Дечко Узунов в галерията на „Шипка“ 6 в София бе открита изложба „Посланието“. На нея бяха представени картини от фонда галерия-музей „Дечко Узунов“. Паралелно с тази изложба в къщата-музей в София бе открита още една изложба, включваща само автопортрети на Дечко Узунов и натюрморти с цветя. Юбилейната година се отбелязва с още две експозиции – в Министерството на културата – през април, а след това и в рамките на Салон на изкуствата в НДК. Тази есен в столицата ще се проведе и традиционният пленер на името на Дечко Узунов, който се организира от къщата-музей. По случай юбилея на Дечко Узунов Българската народна банка пусна в обръщение от 23 февруари медна възпоменателна монета, посветена на 110 г. от рождението на художника. Монетата е част от серията „Бележити български творци“. Автор на художествения проект е Петър Стойков.



## **ДЕЧКО УЗУНОВ – ЕВРОПЕЕЦЪТ С БАЛКАНСКО СЪРЦЕ (1899–1986)**

Роден е на 22. 2. 1899 г. в гр. Казанлък. Приет за студент в ДХИУ (1919 г.) при проф. Петко Клисуров. След завършване на тригодишния общ курс заминава за Мюнхен – една от европейските столици на изкуството, където следва в ателието на проф. Карл фон Маар. След завръщането си в България Дечко Узунов продължава образованието си в Художествената академия – София. Завършва живопис през 1924 г. при проф. Стефан Иванов. 20-те – 30-те години



сътрудничи на сп. „Стяг“, „Маска“, „Златорог“, оформя и илюстрира различни книги. През 1925 г. той се явява един от член-съоснователите на дружеството „Родно изкуство“. Член на „Ротари клуб“ от 1935 г. Председателства Съюза на дружествата на художниците в България между 1939 и 1940 г, както и Съюза на българските художници между 1965 и 1969 г.

През 1966 г. е народен представител в Третото народно събрание на НР България. От 1973 г. е действителен член на БАН.

През 1973, 1976 и 1979 г. става последователно вицепрезидент, президент и почетен президент на Международната асоциация за пластични изкуства. През 1976 г. е поканен за почетен член на Мексиканската академия на изкуствата, а през 1983 г. – на Руската академия на изкуствата.

Първата му изява е през 1925 г. През същата година става член на художественото дружество „Родно изкуство“. От 1932 г. е преподавател в Художествената академия и осъществява първата си самостоятелна изложба. През 1937 г. посещава Париж като проектант и оформител на българския павильон на Международното изложение. Получава сребърен диплом на Ватикана за фреските с образите на Св. Св. Кирил и Методий. Познанства с Пикасо, Дюфи, Матис, Руо, Миро. Извънреден професор е от 1937 г., а редовен – от 1942 до 1963 г. Сред учениците му са художниците Атанас Пацев, Георги Баев, Калина Тасева, Лика

Янко, Мария Столарова, Светлин Русев, Елиза Гоева, Дора Бонева и др. Участва в почти всички общи художествени изложби на дружеството „Родно изкуство“ в България и в чужбина (Белград, Пилзен, Ню Йорк, Атина, Берлин, Будапеща, Москва, Ереван, Хамбург, Виена). Прави шест самостоятелни изложби в София и по една в Казанлък и Сливен. В чужбина прави самостоятелни изложби в Белград, Букурещ, Будапеща, Москва, Париж, Базел, Мюнхен, Кувейт, Пекин.

Живописец, илюстратор, театрален художник, стенописец, преподавател в Художествената академия, председател на Съюза на дружествата на художниците в България (39–40 г.) на СБХ (60-те години), директор на Националната художествена галерия (57–59 г.), член и председател на Международната асоциация за пластични изкуства, член на Европейската академия за наука, изкуство и литература и академик на БАН през 1973 г., носител на множество национални и международни награди. През 1999 г. ЮНЕСКО обявява Дечко Узунов за световноизвестна личност по случай 100-годишнината от рождението му, така творецът получава посмъртно още едно признание за своя принос в изкуството.

Художественото наследство, оставено от Дечко Узунов, е изключително разнообразно. Твори живопис, графика, илюстрация и оформление на книгата, сценография, декоративна монументална живопис. Рисува стенописи в казанлъшката църква „Свети Йоан Предтеча“ във фойе-

то на хотел „Казанлък“, като дар за своите съграждани, в карловския Дом на културата, в старозагорската опера, в Народната опера, Народния театър, НДК и Съдебната палата в София.

Дечко Узунов е носител на редица награди и отличия, сред които някои от по-значимите са: 1937 – сребърен диплом на Ватикана за фреските с образите на св. св. Кирил и Методий, 1946 – награда от румънския крал Михайл с румънски кръст за изкуство, 1961 – орден „Народна република България“ – I степен, 1962 – Димитровска награда за постижения в изкуството, 1963 – звание „заслужил художник“, 1967 – звание „герой на социалистическия труд“, 1979 – орден за литература и изкуство на Министерството на културата на Франция.

### ДУМИТЕ НА ХУДОЖНИКА

„Аз по натура съм повече лирик. Затуй и моят акварел е по-душевен и непосредствен – като изписано любовно писмо... Може би защото и в миналото, и сега съм дружал с поети и винаги ме е интересувала поезията. Много дружах с Николай Лилиев, с Багряна, с Дора Габе, с Веселин Ханчев, който ме е инспирирал, с Левчев, Димитър Методиев, Павел Матев – дори направих рисунки за неговите „Неосветени дворове“... В същото време някак свързвам музиката с живописата. Има някакъв синтез между изобразителното изкуство и музиката – по ритмика, чувствителност, абстрактност – макар таз дума да е фатална. Другарувах с Любомир Пипков, Петко Стайнов, Панчо Владигеров и се влияех не само от тяхната музика, но и от личното им обаяние“.



„В какво вярвам ли? Вярвам в безсмъртието. Животът е онова, което е излязло от сърцето, от чувствителността, от всичко, което е добротата. Това, което си създад, това е твоя живот“.

### ДРУГИТЕ ЗА НЕГО

„Минал през всички течения в изкуството, без да се определи към

някое от тях, преживял остаряването на собствените си ученици и смятащ най-младите за свои, дарен от съдбата да премине през живота и кръвения XX век без трагични моменти в своя собствен живот, допринесъл най-много за европеизацията на българското изкуство, запазвайки почитта и обичта към своята страна и традиции, издигнал се до най-високия пост на Международната Асоциация за пластични изкуства (AIAP) към ЮНЕСКО и играещ ролята на консолидиращ интелегентите от всички гилдии в България, приемащ изкуството като забава и висша форма на естетизация в заобикалящия ни свят, одухотворил дори идиота (Вечерня, 1926 г.), притежаващ изтънчена чувствителност и вкус, ловящ мига в живота и в природните състояния, заливащ със светлина формите на битието, съхранил до края тънката еротична тръпка в голите тела, дематериализирани до степен на живописни видения при явно влечение към иреалното и отвъдното (още от бохемските години в Мюнхен (Черно, 1923 г.), към митичното и тайнственото безболезненост и страх, впечатляващ с аристократичната си осанка, с изясно чувство за хумор, държащо го

винаги над злободневното и довело го до библейска мъдрост, достигнал до тази точност на четката, която може да се сравни само с категоричността на японската калиграфия, останал докрай извън чувството за завист, смятайки го за братоубийство, заложено още в клетките на първите хора (Каин и Авел). Това бе бай Дечко. Валидно ли е сега неговото Послание? И какво е то?“

Аксиния Джурова



„Дечко Узунов обаче успя да се извиси над регионалните граници и приобщи националния смисъл към вселенските пространства на духа. Осъществи мечтата на артиста да превърне цвета в пространство, усецайки ритъма на багра и музикална вибрация, и го въплъти в живописна материя, в която образът се загубва в многогласната неравноделност на националния характер. Дечко Узунов просто бе европейец с балканско сърце. И днес Дечко Узунов озарява чрез картините си света ни със светлината на своето олимпийско неспокойствие“.

Бисера Йосифова

